

Az új kezdet prófétája: H. W. Steed, a Habsburg Birodalom és a délszláv kérdés

Dr. Szeghő Patrik

Balassi Intézet

képzésvezető, patrik.szegho@gmail.com

A 20. század hajnalán egyértelművé vált Nagy-Britanniában, hogy Németország nem az európai hatalmi egyensúly fenntartója, hanem kihívója volt. A német törekvések olyan aktív külpolitikát igényeltek a szigetország részéről, amely a hagyományos brit elzárkózási politika feladását jelentette. Az új irányvonalnak köszönhetően a hivatásos diplomaták mellett a brit napilapok európai tudósítójának szerepe is megnőtt, akik háttér diplomáciai tevékenységükkel olyan információkhoz jutottak, amelyek hasznos kiegészítői voltak a követségi jelentéseknek.

A századelő tudósítói között találjuk a németellenességéről elhíresült, az európai politikai elit és dinasztiák előtt is ismert Henry Wickham Steed-et. A liberális imperializmus híveként meg volt győződve a Brit Birodalom elsőségében és civilizációs küldetésében, a birodalom érdekeinek önjelölt védelmezőjeként pedig írásai csakhamar a politikai aktivizmus köntösébe burkolódtak.

A Times bécsi tudósítójaként Ausztria–Magyarországon töltött évtized alatt (1902–1913) Steed tudatosan az értelmiségi és politikai körökben keresett társaságot, amíg végül a befolyással bíró birodalmi vezetők kapui is megnyíltak előtte. Kiterjedt társadalmi tőkéje révén kiválóan informált maradt Közép-Európa ügyeiben, de a dunai birodalom németbarát irányvonala miatt a kezdeti bizakodó és építőjellegű írásait kritikus hangvételű cikkek váltották egészen addig, amíg az újságíró a közép-európai újrendezés egyik legkorábbi és legkitartóbb szószólójává nem lépett elő.

Az első világháború kitörésekor a brit szlávbarátok közül a jugoszláv eszme egyik legelkötelezettebb pártfogójává váló Steed a szigetország közvéleményét és vezetőit megismertette mind a nemzeti önrendelkezés gondolatával, mind a délszláv kérdés megoldatlanságának vélt veszélyeivel. Az egyesült délszláv állam létrehozása a háború elején egy olyan grandiózus terv részévé vált, amely a kontinentális erőegyensúly helyreállítása érdekében Közép-Európa független nemzetállamokká történő átrendezését kívánta. Steed és elvbarátai a délszláv egységtörekvést nemcsak a háború kitörésének egyik meghatározó okaként láttatták, de érveik szerint a délszláv kérdés józan és időtálló rendezése a tartós európai béke záloga is volt egyben.

Az elhúzódozó első világháború és a tömegsajtó alkonya, a maga köré épített kiterjedt kapcsolati hálóval együtt kivételes lehetőséget biztosítottak a sajtó világából érkező H. W. Steed számára az Európa jövőjét meghatározó békerendezés közvetett befolyásolására. Szervezőképessége, írástehetsége, nyelvtudása, ismeretségi rendszere, narcizmusba nyúló magabiztosága és makacssága, az összeesküvés-elméletek elfogadására való hajlama révén alakja sajátos módon kapcsolódott a Nagy Háború előzményeihez és történetéhez, amelyet a *Fall of Eagles* c. történelmi filmdráma is megörökített.